

Т. О. Татарнікова,
здобувач, Національний університет цивільного захисту України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5470-8288>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.22.288

ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ

Т. Tatarnikova,
Applicant, National University of Civil Defence of Ukraine

PROTECTION OF NATIONAL INTERESTS AS THE BASIS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF INTERNAL SECURITY

У статті здійснено дослідження захисту національних інтересів як основи державного управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки. Зокрема, визначено взаємозв'язок зовнішньої та внутрішньої безпеки країни; показано рівні проблематизації захисту національних інтересів; виокремлено аспекти захисту національних інтересів як основи державного управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки.

Підкреслено, що захищеність і стабільність держави можна вважати забезпеченими, якщо гарантовано її зовнішню та внутрішню безпеку. В нинішніх умовах необхідно чітко позначення політичних цілей, адекватних нової реальності, що мають у своїй основі забезпечення національних інтересів.

Відзначено, що національні інтереси детерміновані низкою чинників: географічне положення країни, забезпеченість ресурсами, населення та його національний склад, рівень розвитку, зовнішні та внутрішні загрози, управління, організація. Розгляд національних інтересів для України необхідно здійснювати з урахуванням історії, цивілізаційної специфіки країни. У цьому зв'язку виділено політичний, соціальний та економічний аспект проблеми.

Показано, що проблематизація захисту національних інтересів може проводитись на двох рівнях. Перший — спільні інтереси країн: екологічна безпека, національна безпека, економічна, політична самостійність. Другий — інтереси локального масштабу, що відбивають конкретну історичну специфіку національно-державних інтересів.

Обґрунтовано, що оздоровлення соціальної сфери можливе через низку заходів: регулювання доходів через прогресивне оподаткування, індексацію; запобігання безробіттю, створення нових робочих місць, перепідготовка, перекваліфікація кадрів, професіоналізація; підтримка материнства, дитинства; збалансування пенсійної системи; підвищення рівня екологічного контролю; гармонізація соціальної структури; розгортання програм житлового будівництва; розширення системи кредитування населення; профілактика захворювань; заохочення легального підприємництва; декриміналізація.

The article studies the protection of national interests as the basis of public administration in the field of internal security. In particular, the relationship between the external and internal security of the country is determined; the levels of problematization of protection of national interests are shown; the aspects of protection of national interests as the basis of public administration in the sphere of internal security are allocated.

It is emphasized that the security and stability of the state can be considered as secured if its external and internal security is guaranteed. In the current circumstances, it is necessary to clearly designate political goals adequate to the new reality, which are based on ensuring of national interests.

It is noted that national interests are determined by a number of the following factors: the geographical position of the country, the availability of resources, the population and its national composition, the level of development, external and internal threats, management, organization. Consideration of national interests for Ukraine should be carried out taking into account the history and civilization specifics of the country. In this regard, the political, social and economic aspects of the problem are highlighted.

It is shown that problematization of protection of national interests can be carried out at two levels. The first one — the common interests of countries: environmental security, national security, economic and political independence. The second one — the interests of a local scale, reflecting specifically the historical specifics of national and state interests.

It is substantiated that the recovery of the social sphere is possible through a number of the following measures: income regulation through progressive taxation, indexation; prevention of unemployment, creation of new jobs, retraining of personnel, professionalization; support for motherhood, childhood; balancing of the pension system; increasing of the level of environmental control; harmonization of social structure; deployment of housing programs; expansion of the system of lending to the population; disease prevention; encouraging legal of entrepreneurship; decriminalization.

*Ключові слова: державне управління, національні інтереси, внутрішня безпека, національна безпека.
Key words: public administration, national interests, internal security, national security.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасний етап розвитку України відрізняється не-стабільністю суспільства, кризою державності, незахищеністю інтересів більшості населення. Процес соціальних перетворень відбувається за відсутності чітко фіксованого вектору їхньої спрямованості, в умовах нерозвиненості масової політичної культури, громадянського суспільства. Досягнення економічної, соціальної, політичної, ідеологічної стабільності стає пріоритетним і багато в чому визначає найважливіші параметри геополітичної безпеки України. Вищезазначене обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Національні інтереси детерміновані низкою чинників: географічне положення країни, забезпеченість ресурсами, населення та його національний склад, рівень розвитку, зовнішні та внутрішні загрози, управління, організація. Зазначеним питанням присвятили свої наукові напрацювання багато вчених і практиків, зокрема, С. Домбровська, І. Корж, М. Ковалів та ін. Однак проблематика захисту національних інтересів як основи забезпечення внутрішньої безпеки держави все ще залишається недостатньо дослідженою.

МЕТА СТАТТІ

Метою роботи є дослідження захисту національних інтересів як основи державного управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки.

Для досягнення поставленої мети в роботі пропонується поставити та вирішити такі завдання:

- визначити взаємозв'язок зовнішньої та внутрішньої безпеки країни;
- показано рівні проблематизації захисту національних інтересів;
- виокремити аспекти захисту національних інтересів як основи державного управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Забезпечення внутрішньої безпеки перебуває у прямому зв'язку з рівнем зовнішньої безпеки країни. Отже, важливою умовою вирішення цього завдання є вироблення та реалізація програми національної безпеки, побудованої на захисті національних інтересів та гармонізації їх із загальноцивілізаційними цінностями.

Захищеність і стабільність держави можна вважати забезпеченими, якщо гарантовано її зовнішню та внутрішню безпеку. В нинішніх умовах необхідно чітко позначення політичних цілей, адекватних новій реальності, що мають у своїй основі забезпечення національних інтересів [2; 3].

Проблематизація захисту національних інтересів може проводитись на двох рівнях. Перший — спільні інтереси країн: екологічна безпека, національна безпека, економічна, політична самостійність. Другий — інтереси локального масштабу, що відбивають конкретно історичну специфіку національно-державних інтересів. Тут враховується різноманітність інтересів структурних елементів українського суспільства, що у кінцевому підсумку уможливорює визначення стратегічних ліній розвитку [1; 5].

Розгляд національних інтересів для України необхідно здійснювати з урахуванням історії, цивілізаційної специфіки країни. У цьому зв'язку доцільно виділити політичний, соціальний та економічний аспект проблеми.

1. Політичний аспект. Одна з найістотніших позицій країни — сильна державність. Централізована владна структура виступає заміною цивілізаційних механізмів регуляції, носієм нормативного та ієрархічного порядку, що поєднує різномірний конгломерат соціальних, конфесійних, культурних утворень. Розпад держави завжди спричиняв розпад стійких механізмів інтеграції та стабілізації суспільних відносин, що позбавляють перспектив сталого розвитку.

Практика європейських країн свідчить про те, що з усіх національних комплексів — етнічний, політичний, культурно-історичний, територіальний, економічний, —

пріоритет віддається саме політичному. Політичний чинник домінує стосовно територіального, економічного, культурно-історичного, етнічного чинників.

Справжня свобода, демократія, права всіх громадян незалежно від національної, соціальної, релігійної приналежності не суперечать ідеям та принципам сильного державного будівництва. Сильною, дієздатною виявляється та держава, де межі свободи та прав людини суворо зафіксовані в законі, влада служить закону як інструмент реалізації та гарантії свобод і прав. Правова держава тільки тоді може повною мірою виконати свої функції, коли вона є сильною державою, здатною не тільки приймати закони, а й дотримуватися їх, забезпечувати їх реалізацію. Саме така держава здатна поєднувати в собі основні принципи прав людини, її прав і свобод, а також правозаконності сильної влади як по вертикалі, так і по горизонталі [3; 4].

2. Економічний аспект Економічна детермінанта — суттєва змістовна частина національно-державних інтересів. Якщо світові тенденції — рух шляхом інтеграції, то реальна ситуація в Україні відрізняється руйнацією економічного і науково-технічного потенціалу.

Серед стратегічних цілей — піднесення конкурентоспроможності національної економіки. Пріоритет має бути відданий довгостроковим загальнонаціональним програмам. Конкурентними на світовому ринку є сировина, сільгосптовари, наукомісткі виробництва. Можна активно задіяти потенціал легкої та харчової промисловості.

Для врегулювання обсягів виробництва, підтримки інвестицій, скорочення тіньового виробництва необхідно оптимізувати бюджетну та податкову політику. У разі монопольного виробництва потрібна сильна, антиінфляційна лінія з урахуванням державного регулювання цін, певної їх лібералізації. Для контролю бюджетного дефіциту важливим є виявлення вільних коштів населення [1; 2].

3. Соціальний аспект. Оновлення суспільства неможливе, якщо буде збережено неухильність до проблем соціального розвитку. До останнього часу соціальні проблеми розглядалися за "залишковим" принципом. Дії влади найчастіше виявлялися непередуманими, безсистемними, загострюючими і так складну ситуацію. Завдання побудови сильної державності не може бути виконане без вирішення питання про громадян. Україна має досягти стану, що відповідає ідеалам держави, де кожному громадянину гарантовано простір реалізації та майбутнє. Наступні покоління українців повинні бути позбавлені тягарів готівкового життя, що робить реально можливою підтримку солідного кваліфікаційного, духовного, фізичного потенціалу [2; 5].

Політика, що відповідає національно-державним інтересам, має бути орієнтована на розробку програм зміцнення фізичного та морального здоров'я населення. Оздоровлення соціальної сфери можливе через низку заходів:

- регулювання доходів через прогресивне оподаткування, індексацію;
- запобігання безробіттю, створення нових робочих місць, перепідготовка, перекваліфікація кадрів, професіоналізація;
- підтримка материнства, дитинства;
- збалансування пенсійної системи;
- підвищення рівня екологічного контролю;

- гармонізація соціальної структури; розгортання програм житлового будівництва;
- розширення системи кредитування населення;
- профілактика захворювань;
- заохочення легального підприємництва;
- декриміналізація.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

У цілому, система внутрішніх національних інтересів має будуватися навколо її головного надбання — кадрового потенціалу нації, культури, освіти, кваліфікації. У період ринкових реформ основна шкода була завдана саме інтелектуальному потенціалу країни, тоді як саме з ним пов'язуються основні надії на відродження та піднесення. Дане розуміння стратегічних ресурсів дозволяє вибудувати систему внутрішніх економічних інтересів країни та сформулювати відповідні завдання та напрями державної політики щодо забезпечення внутрішньої безпеки.

Література:

1. Домбровська С. М. Механізм забезпечення державної соціальної безпеки в Україні. Наукові праці: Науково-методичний журнал. Державне управління. 2015. Вип. 242. Т. 254. С. 28—32.
2. Копан О. В. Безпека як силовий фактор державного управління. Право України. 2001. № 7. С. 26—27.
3. Корж І. Ф. Державна безпека: методологічні підходи до системи складових понять. Правова інформатика. 2012. № 4 (36). С. 69—75.
4. Рубан А. В. Формування дієвих механізмів вирішення проблем державного регулювання у сфері національної безпеки. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2019. Вип. 11. С. 141—143.
5. Собакарь А. О., Ковалів М. В. Адміністративно-правові засади діяльності державних органів у сфері забезпечення національної безпеки. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2016. № 845. С. 156—160.

References:

1. Dombrovska, S. M. (2015), "The mechanism of state social security in Ukraine", *Naukovi pratsi: Naukovo-metodychny zhurnal. Derzhavne upravlinnya*, vol. 242, no. 254, pp. 28—32.
2. Kopan, O. V. (2001), "Security as a force factor of public administration", *Pravo Ukrainy*, vol. 7, pp. 26—27.
3. Korzh, I. F. (2012), "State security: methodological approaches to the system of constituent concepts", *Pravova informatyka*, vol. 4 (36), pp. 69—75.
4. Ruban, A. V. (2019), "Formation of effective mechanisms for solving problems of state regulation in the field of national security", *Publichne upravlinnia i administruvannia v Ukraini*, vol. 11, pp. 141—143.
5. Sobakar, A. O. & Kovaliv, M. V. (2016), "Administrative and legal principles of activity of state bodies in the sphere of ensuring national security", *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika"*, vol. 845, pp. 156—160.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2024 р.